

MODELI STRUČNIH TEKSTOVA I PRIJEVOD

Teresa Tomaszkiewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

Original: MODELE TEKSTÓW SPECJALISTYCZNYCH A PRZEKŁAD,
u: Języki specjalistyczne - zagadnienia dydaktyki i przekładu,
Katowice: Śląsk, 2003, str. 237-246

Većina neknjiževnih, stručnih tekstova koji prevoditeljima često pričinju poteškoće, u većoj su mjeri konvencionalizirani po svojoj općoj strukturi, sastavnicama, tipičnim frazama i nazivlju koje se u njima pojavljuje. Takvi tekstovi imaju slične komunikativne zadaće u različitim kulturama, iako u njima dominiraju individualni govorni činovi koji imaju različita lingvistička značenja ovisno o dotičnoj kulturi.

Poredbena analiza odabranih modela tekstova ugovora u okviru francuskoga i poljskoga civilnog prava, koji funkcioniraju u striktno definiranim komunikativnim situacijama, omogućuje nam da među njima uočimo i izdvojimo određene sličnosti i razlike.

U članku je prikazano kako se poučavanje prevodenja uz ostale metode može temeljiti na poredbenoj analizi najfrekventnijih modela navedenih tekstova.

Ključne riječi: poučavanje prevodenja, specijalistički tekstovni modeli, tekstovi francuskih i poljskih ugovora iz građanskoga prava, poredbena analiza

Autorica na modelu pravnih tekstova ugovora u okviru francuskoga i poljskoga građanskoga prava analizira kulturološke i terminološke sličnosti i razlike takvih tekstova koji su, iako stručni, namijenjeni širem krugu građanstva te moraju biti njima i razumljivi. Uporaba poredbene metode u poučavanju teorije prevodenja pokazala se iznimno korisnom jer iz jedne se kulture ne mogu vidjeti svi pravni problemi koje uzima u obzir druga kultura.

1. ŠTO SU STRUČNI TEKSTOVI?

O stručnim tekstovima neprekidno se govori od sedamdesetih godina na različitim seminarima, skupovima, kongresima, u publikacijama te se toj temi pristupa teoretski i kroz praktičnu primjenu. Unatoč velikom broju radova, to je područje još uvjek nedovoljno jasno definirano jer, kako kaže Gambier (1998:9), provedene su analize toliko različite da se

može postaviti pitanje, je li riječ o koherentnoj i ustaljenoj disciplini. U brojnim radovima o stručnim jezicima ili tekstovima miješaju se pojmovi jezika i znanja, terminologije i strukture, funkcije metafora itd. Nisu jasne ni granice između općega (tj. književnoga jezika, op. p.) i stručnoga jezika. Fransen (1998) u analizi različitih definicija ovih dvaju tipova jezika primjećuje dominaciju negativnih definicija, tj. onih koje govore o tome što stručniji jezik nije u odnosu na opći jezik. Mnogo su rjeđe definicije koje opisuju obilježja dotičnoga stila, poglavito kad je riječ o odnosu općega jezika prema stručnom.

Problemi se javljaju i u načinu određivanja odnosa između općega i stručnoga jezika. Nalazi li se potonji unutar prvoga ili su oba paralelna? Postoji li, eventualno, kakav opći sustav, a stručni je jezik na istoj razini kao razgovorni, književni i drugi stilovi?

O toj se problematici govorilo iz drugoga aspekta u raspravama i na seminarima romanističkih poslijediplomskih studija 2002. godine, kada je određeni tip tekstova poznatih kao "naputci o rukovanju" ubrojen u stručne tekstove. Riječ je o tome da ti tekstovi nisu pisani za stručnjake nego za široki krug korisnika. Možemo li reći da su primatelji i komunikacijske strategije koje dotični tekst mora ostvariti presudni za njegovo ubrajanje u stručne tekstove?

Jasno je da ovakve teoretske rasprave nalaze svoju primjenu u znanosti o prevodenju, metodologiji prijevoda, poučavanju stranih jezika, leksikografiji i slično.

Problem je, ipak, u tome što predmet raspravljanja nije sasvim čvrsto definiran pa teško nalazi svoju primjenu. Primjerice, često se prijevod stručnoga teksta svodi samo na terminološku problematiku ili na prevoditeljevo poznавanje određene discipline, a problematika dotičnoga područja, npr. ekonomskoga ili medicinskoga, može se ogledati u različitim tipovima tekstova i u različitim oblicima diskursa, i ne moraju svi biti upućeni stručnjacima.

Jasno je da u ovome kratkom članku neću moći odgovoriti na sva ova pitanja, a nisam ni sigurna da na njih postoje jednoznačni odgovori. Željela bih stoga predložiti samo jedan od načina analize određene grupe stručnih tekstova, analize koja može biti polazištem za poučavanje prevoditelja.

2. PRIJEVOD I KONTRASTIVNA TEKSTOLOGIJA

Na prijevod se u različitim razdobljima gledalo kao na prijelaz iz jezika A u jezik B (npr. vidi: Vinay i Darbelnet, Mounin, Jakobson), od rečenice u jeziku A do rečenice u jeziku B (npr. kod Perniera, predstavnika interpretativne škole prevodenja) i, konačno, danas se na tu operaciju gleda kao na međutekstovni zahvat koji se povezuje s poredbenom tekstologijom (npr. Reiss, Hatim i Masson te ostali).

Mnogi tekstovi, posebice uporabni tekstovi, imaju stereotipnu strukturu, kako to pokazuju i njima posvećeni radovi. Gülich i Krafft (1997) utvrdili su da takvi tekstovi imaju stalne elemente sadržaja, određenu kronologiju njihova pojavljivanja, stereotipnu lingvističku realizaciju te da su povezani s dotičnom komunikacijskom situacijom koja im određuje i funkciju. U toj se kategoriji navode tekstovi poput nekrologa, kuhinjskih recepata, uputa za rukovanje, pozdravnih govora, članaka redakcije i sl. Tekstovi koje sam nabrojila nisu baš stručni prema mojoj ranijoj definiciji. Međutim, svima njima zajedničko

je da imaju stereotipan leksik i određeni tip sintakse, čime se razlikuju od slobodnih tekstova s nepredvidljivom struktrom i rječnikom općega jezika. U ovu grupu tekstova mogu se ubrojiti i oni koje prevoditelj često dobiva, a to su, npr. rodni listovi, vjenčani listovi, izvodi iz matične knjige umrlih, ugovori, sudski spisi, sporazumi itd. Kadkada ovakvi tekstovi imaju strukturu obrazaca, ali to nije neophodno. Sigurno je, međutim, da ovi tekstovi moraju odgovarati određenome "modelu" koji je društveno uvjetovan i u uskom je odnosu s njihovom funkcijom.

Ovi modeli postoje u različitim društvima. U doba globalizacije namjerava ih se ujednačiti kako bi se olakšala međunarodna komunikacija. Međutim, mnoga kontrastivna istraživanja (npr. Spillner 1981, 1983; Thiel & Thomé 1987, Drescher 2000, Bocquet 2000) pokazuju da su ti "modeli" determinirani određenom tradicijom i kulturom pa stoga nisu identični u različitim društvima, iako rabe slične komunikacijske strategije. Prevoditelj mora biti svjestan sličnosti, ali i razlika koje su kadkada možda neznatne, kadkada bitne, a koje postaje u modelima. Upravo je prevoditelj taj koji stranome primatelju mora ukazati na pravne ili druge konzekvensije što proizlaze iz dotičnih razlika. Često se događa da nestručna osoba koja se susreće sa stručnim tekstrom vidi u stranoj kulturi model teksta koji mu je poznat iz vlastite kulture te mu se čini da se radi o istome tekstu i o istim pravnim posljedicama. Do iznenađenja dolazi kada određeni mehanizmi počinju funkcionirati drukčije.

U sljedećim odlomcima nastojat ću obraditi ovo pitanje na temelju ugovora iz građanskoga prava.

3. UGOVORI IZ GRADANSKOGA PRAVA KAO MODELI TEKSTOVA

U Odsjeku za traduktologiju koji vodim pokušali smo opisati modele ugovora iz građanskoga prava što se najčešće pojavljuju u kontaktima stranaca s Poljacima. To su: *ugovor o najmu, posudbi, kupoprodajni ugovor i darovni ugovori*¹. Na prvoj etapi opisani su modeli pravnih akata u Poljskoj i Francuskoj. U tom su se opisu mogle izdvojiti sličnosti i razlike te se obratila pozornost na poteškoće u prijevodu.

Kako bismo mogli definirati pojedine modele, morali smo uzeti u obzir elemente kao što su:

- nutarnja organizacija teksta (podjela na dijelove i manje jedinice, kronologija njihova pojavljivanja)
- materijalni oblik i vizualna organizacija (naslovi, podebljanja, okviri, tablice itd.) obvezatni i fakultativni elementi
- vrsta komunikativne strategije (informativna, direktivna, opisna, argumentacijska) i jezična sredstva za njihovu realizaciju
- inventar okoštalih izraza specifičnih za model
- nazivlje.

3.1. Forme ugovora iz građanskoga prava

Ove ugovore u oba jezika karakterizira sličan, konvencionaliziran oblik, ali pojedinačni, konkretni ostvaraji tih ugovora, u skladu s pravom koje funkcionira u Poljskoj, kao i u Francuskoj, mogu imati tri osnovna oblika:

- uobičajeni pisani oblik (*l'acte sous seing privé*), kada ugavarajuće strane međusobno potpisuju ugovor bez nazočnosti trećih osoba
- dokumenti s ovjerenim potpisom (*l'acte authentique*), kada ovlašteni službenik potvrđuje vjerodostojnost dokumenta
- pravni dokument (*l'acte notarié*) koji ispisuje notar, a potpisuju ga ugovorne strane u njegovoj nazočnosti.

Potonji oblik mora prevesti sudski tumač, ukoliko jedna od ugovornih strana ne zna poljski.

3.2. Grafičko uređenje

Prije no što se pristupi analizi ugovora iz građanskoga prava, opisat ćemo makrostrukturu poljskih i francuskih ugovora u cijelosti:

- Naslov je obično prikazan podebljanim slovima ili se na neki drugi način izdvaja od ostalog teksta. U njemu je sadržan naziv ugovora: ugovor o najmu, kupoprodajni ugovor itd.
- Tekst ugovora obično je podijeljen na uočljive paragafe, ulomke i točke.
- Članci su numerirani. Mogu imati naslove. U francuskim ugovorima često su smješteni u odgovarajuće okvire.
- Svaki takav dokument mora sadržavati mjesto i datum njegova sklapanja. Te se informacije u poljskim tekstovima pojavljuju na početku, a u francuskima na kraju ugovora.
- Na kraju ugovora, u donjem dijelu stranice, mjesto je potpisa za ugovorne strane.
- Za razliku od poljskih ugovora, posljednji dio francuskih ugovora sadrži: *Les conditions générales du contrat*, u kojima se citiraju odgovarajući dijelovi građanskoga zakonika, specifični za dotičnu vrstu ugovora. U poljskim ugovorima nema toga, jedino postoji mogućnost žalbe na dotična pravila *Kodeksa* (*Zakonika, op.p.*), bez njihovih navođenja u cijelosti. To je ozbiljna razlika jer stranac ne može neposredno konzultirati poljski *Kodeks* na svome jeziku.

3.3. Obvezatni elementi ugovora

To su informacije koje se moraju pojaviti u navedenom tipu ugovora. Iz provedenih

analiza vidljivo je da već na ovoj razini postoje razlike između poljskoga i francuskoga modela:

1) Osobni podatci ugovornih strana:

Poljski ugovor:

Ime i prezime

Adresa

Broj osobne iskaznice

Francuski ugovor:

Ime i prezime

Adresa

Datum i mjesto rođenja

Ove informacije mogu biti proširene s fakultativnima koje ćemo predložiti kasnije.

2) Određivanje predmeta ugovora:

Opisuje se lokal koji se iznajmljuje, navodi se predmet prodaje ili svota pozajmljenoga novca.

3) Metatekstovne i metakomunikacijske informacije o okolnostima potpisivanja ugovora:

Datum, mjesto, broj kopija, potpisi ugovornih strana.

Poljski obrasci obvezatno sadrže i klauzulu o propisima kojima se regulira dotični tip ugovora.

Francuski obrasci sadrže obično više činjenica i *explicite* predviđaju različite uvjete do kojih može doći u ugovoru. Osim toga, kako sam već spomenula, u posljednjem dijelu daje se izvod iz *Gradanskog zakonika* u kojem se određuju uvjeti za dotični tip ugovora.

Već ova početna usporedba pokazuje da se u slučaju ugovora iz gradanskoga prava radi o određenom tipu iznimno standardnih i konvencionaliziranih tekstova s ustaljenom strukturon i jezičnim oblikom. Iako se njihova funkcija u dotičnoj društvenoj zajednici može uspoređivati, postoje među njima razlike koje su bitne s gledišta primatelja. To ću nastojati prikazati na primjeru ugovora o najmu.

4. UGOVOR O NAJMU

4.1. Sastavnice ugovora o najmu

a) Obvezatne sastavnice:

Osim obvezatnih elemenata ugovora koje sam ranije navela, a koji su prisutni u svim ugovorima iz građanskoga prava, poljski i francuski ugovori o najmu sadrže i specifične informacije važne za ovaj tip ugovora. To su:

- određivanje predmeta najma, npr. stambeni prostor, poslovni prostor
- vrijeme trajanja najma
- početak korištenja najma
- visina stana i dodatnih troškova

- određivanje tehničkoga stanja predmeta najma.

Poljski ugovori moraju imati i potvrdu najmodavca o vlasništvu njegova prostora te precizne podatke o načinu modificiranja uvjeta najma. U francuskim ugovorima, primjerice, ovakvi dodatci nisu obvezatni, ali zato imaju klauzulu o nadležnosti suda u izvršavanju obveza.

b) Fakultativne sastavnice:

U ovim poljskim i francuskim ugovorima mogu se pojaviti i dodatne informacije koje nemaju obvezujući karakter:

- uvjeti podnajma
- način realizacije ugovora
- navođenje početnoga datuma plaćanja
- održavanje objekta najma
- obvezivanje najmoprimeca da predmet najma vrati u dobrom stanju
- određivanje honorara za ugovaranje i sastavljanje ugovora
- visina jamčevine (akontacija)
- produživanje ili obnavljanje ugovora
- garancija ili upućivanje na određeni dokument za jamstvo.

Kako sam već prije naglasila, na kraju ovoga tipa ugovora u Francuskoj se dodaje dio pod nazivom *Conditions générales* (Opći uvjeti) u kojem se *in extenso* navode propisi zakona za reguliranje dotičnoga tipa ugovora. Podijeljen je na paragrafe uz dijelove ugovora. Tamo se navode svi mogući slučajevi i uvjeti ovoga tipa ugovora, čak i oni koji u dotičnom trenutku nisu uključeni u sklopljeni ugovor. Postojanje ovakvih propisa olakšava ugovorenim stranama verificiranje svih mogućih posljedica ovoga pravnog akta. U poljskim se ugovorima samo utvrđuje da za sve slučajeve koji u dotičnome ugovoru nisu navedeni obvezuju određeni propisi. U nekim mojim člancima (Tomaszkiewicz 1998a i 1998b) upućivala sam na probleme koje stranac može imati zbog ovakvih formulacija, s obzirom na to da on nema mogućnosti upoznavanja odgovarajućih propisa na svome jeziku.

Tražeći poznati model pravnoga teksta koji je obvezatan u njegovoj zemlji, stranac često smatra da je njegov model univerzalan pa nije svjestan činjenice da određeni pravni uvjeti pri potpisivanju ugovora u drugoj zemlji mogu u nekim točkama biti drukčiji nego u njegovoj zemlji.

4.2. Redoslijed dijelova ugovora

Kronološki poredak pojedinih dijelova ugovora o najmu nije stalan ni u poljskim ni u francuskim ugovorima. Ipak, postoji određena pravilnost:

- svi ugovori ovoga tipa počinju određivanjem identifikacije ugovornih strana

- zatim se pojavljuju stalni dijelovi: određivanje predmeta najma, uvjeti korištenja predmeta najma i vrijeme trajanja ugovora
- u poljskim ugovorima stoji i izjava vlasnika o njegovu pravu na raspolaganje predmetom ugovora
- obveze ugovornih strana
- određenje visine plaćanja i načina uvođenja izmjena ugovora nalazi se na kraju, ali ispred informacije o broju istovjetnih primjeraka.

4.3. Jezik ugovora

Stil ugovora proizlazi iz njihova funkcionalnog karaktera: njima se reguliraju odnosi subjekata, preciziraju njihova prava i obveze. Ugovorne strane izražavaju svoju volju i obvezuju se na izvršavanje ili neizvršavanje radnji određenih ugovorom.

Kako smo prije naveli, to su konvencionalizirani tekstovi s velikim brojem frazeologiziranih idiomatskih izraza koji se smatraju pravnim nazivljem. Wojtak (1993:147) naziva taj jezik službeno pravnim te ga smatra neutralnim, preciznim i standardnim. Taj jezik ima definirane odrednice koje ćemo opisati.

- *Identifikacija osobe:*

U poljskim i francuskim ugovorima ugovorne su strane najčešće određene na početku funkcijom koju imaju u dotičnom ugovoru: x, u dalnjem tekstu Najmoprimac; i u cijelome su ugovoru ugovorne strane nazivane navedenim skraćenim nazivom. Glagolski oblici poprimaju 3. osobu jednine ili množine.

Česti su i besubjektni i pasivni glagolski oblici: *ugovor je sastavljen, stanarina će se naplaćivati, ugovor je sklopljen...*

- *Performativni glagoli:*

Kako se ugovorne strane obvezuju da će neke radnje izvršavati ili da ih neće izvršavati, česti su performativni glagoli tipa: *potvrđivati, obvezivati se, jamčiti, izjavljivati*. Drugi glagoli su dopusni: *dopuštati, opunomoćivati*.

- *Direktivni oblici:*

Ugovori o kojima je riječ reguliraju vrstu društveno-pravnih odnosa u kojima se nalaze ugovorne strane te se u njima definiraju određene obveze, zabrane i dopuštenja. Zato ovi tekstovi imaju velik broj glagolskih i drugih modalnih oblika: *moći, morati, obvezivati, imati obvezu*. Na ovoj se razini mogu uočiti formalne razlike u glagolskim načinima između poljskih i francuskih tekstova. U poljskim je tekstovima češći izjavni način u sadašnjem ili budućem vremenu, dok u francuskim ugovorima dominiraju oblici budućeg vremena. Česti su i kondicionalni oblici. Te su formalne razlike, ipak, samo prividne. U standardnom je

jeziku direktivna funkcija izjavnih rečenica, doduše, sekundarna, ali u pravnim tekstovima, u koje se ubrajaju i navedeni ugovori, ta je uloga dominantna zbog normativnoga karaktera ugovora. Ipak, prevoditelj mora znati da poljske tvrdnje tipa: *Wynajmujący może rozwiązać umowę ... (Najmoprimec może raskinuti ugovor ...)* treba prevesti na francuski jezik budućim vremenom: *Le bailleur pourra demander la résiliation*. Mogu to biti i infinitivni direktivi: *Żadne zmiany w przedmiocie najmu nie są dopuszczalne* (Nikakve izmjene u predmetu najma nisu dopuštenе) - *Le locataire est tenu des obligations suivantes: /.../ Ne pas transformer ... le locaux*.

Međutim, treba reći da je repertoar direktivnih oblika vrlo ograničen i u većini slučajeva radi se o okoštalim strukturama.

- *Međutekstovni i unutartekstovni pokazatelji:*

U tekstovima ugovora postoje upućivači koji upućuju na druge pravne tekstove kao što su zakoni, kodeksi: *na temelju zakona, prema članku ...*, kao i na odgovarajuće dijelove ugovora: *navedeno u točki 3. ugovora; gore navedeni uvjeti*. Ti upućivači koji upućuju na druge tekstove često imaju oblik idiomatskih iskaza.

- *Pravna terminologija:*

Unatoč opaskama o shvaćanju termina "stručni jezik", koje sam predstavila na početku ovoga članka, tekstovi ugovora građanskoga prava bez sumnje imaju specifično nazivlje koje je karakteristično za pravni jezik. Poredbena analiza modela tekstova omogućuje stvaranje popisa nazivlja dotičnoga tipa. Taj je popis drukčiji od popisa u rječniku stručnih termina. Kao što je poznato, stručni termini mogu imati mnogo ekvivalenta u jeziku cilju, ali u uskom kontekstu dotičnoga tipa teksta odgovara im samo jedan, specifični termin određenoga pravnog akta. Na taj smo način, primjerice, samo kontekstualno u stanju utvrditi može li se francusko *bail* prevesti kao *najam* (polj. najem) ili *zakup* (polj. dzierżawa), a *prêteur* kao *pozajmljivač* (polj. użyczający) ili *zajmodawca* (polj. pożyczkodawca). Nadalje, potrebno je u ovakvoj vrsti pravnih akata stvoriti popis idiomatskih izraza i njihovih kontekstualnih ekvivalenta. Na primjer: *lu et aprouvé - przeczytano i zatwierdzono* (pročitano i prihvaćeno); *dont acte fait et passé - co stwierdza się niniejszym* (što se ovime potvrđuje).

Možemo zaključiti da tekstovi ugovora u građanskom pravu imaju preciziranu jezičnu (leksičku i sintaktičku) formu te sadrže velik broj okoštalih izraza i pravnih termina čija se višeznačnost otklanja u određenom kontekstu, čime se omogućuje njihovo ispravno i jednoznačno tumačenje.

5. PRIMJENA OPISA MODELA STRUČNIH TEKSTOVA U PRAKSI PREVOĐENJA

Preostaje nam riješiti problem kako prevoditeljima mogu koristiti ovakvi opisi usporednih tekstova. Na koji način prevoditelji mogu ujediniti svoje znanje o jezičnom i strukturalnom obilježju dotičnoga modela teksta koji funkcioniра u dva različita kulturna konteksta s operacijama prijevoda? Mora li poznavanje razlika između opisivanih modela utjecati na prilagodbu jednoga od njih potrebama drugoga? Sasvim je sigurno da su adaptacijski koraci ograničeni jer u opisivanom slučaju, za vrijeme prevodenja poljskoga ugovora koji je u skladu sa zahtjevima poljskoga prava, ne možemo takav ugovor u potpunosti zamijeniti njegovim francuskim modelom.

Istovremeno, prevoditelj mora imati na umu da je njegova uloga obratiti pozornost na recipijenta kojemu prevodi, na eventualne razlike u oba modela i na konzekvencije koje iz toga proizlaze. Zahvaljujući opisu ovakvih konvencionaliziranih tekstova prevoditelj, koji nije specijalist u danom području, može shvatiti da neki termini koji su u rječnicima predstavljeni kao sinonimi, u različitim kulturnim krugovima mogu imati nešto drukčiji pojmovni opseg. Čak i ovaj jednostavni primjer kojim sam se poslužila, pokazao je da samo određeni kontekst uskoga tipa stručnoga teksta omogućuje ispravno prevodenje termina *najemca* (najmoprimac) ili *dzierżawca* (zakupac), odnosno *użyczający* (pozajmljivač) vs. *pożyczkodawca* (zajmodavac).

Ispravna primjena dotičnoga modela okamenjenih idiomatskih izraza čini prijevod autentičnim.

Netko bi mogao reći da iskusan prevoditelj nema ovakvih poteškoća. Čini mi se, ipak, da se vrlo rijetko primjenjuje ovdje opisana metoda analize u poučavanju prevodenja primjenjenih tekstova. Takvo je poučavanje i nemoguće, osim u iznimnim slučajevima jer ne postoje ovakvi komparativni opisi.

Pitanje postavljeno na početku članka, koliko su tekstovi o kojima smo govorili zaista stručni tekstovi, ostaje i dalje otvoreno. S obzirom na poseban leksik koji ima obilježje terminologije te na posebnu jezičnu strukturu, ovi se tekstovi zasigurno mogu smatrati stručnim tekstovima. S druge strane, u većini slučajeva konvencionalizirani tekstovi nisu upućeni samo i jedino stručnjacima, nego baš obrnuto - običnome recipijentu. U raspravi u kojoj sam sudjelovala predloženo je da se takve tekstove nazove stručnima, konvencionaliziranim, ali ne sasvim specijalističkima.

Praksa pokazuje da se tijekom prevodenja usko specijaliziranih tekstova, tj. takvih čiji su recipijenti stručnjaci u danome području, prevoditelj često mora konzultirati s poznavateljem predmeta oko terminoloških pitanja. Tu značenje određenih pojmova nije sasvim predvidljivo. Osim toga, svako područje neprestano obogaćuje svoje nazivlje i prevoditelj koji ne prati ta zbivanja i ne specijalizira se u tome području, nije u stanju prevoditi takve tekstove. Nemojmo zaboraviti da se većina prijevoda kreće svakodnevno samo u okviru stereotipnih tekstova.

Može se iz svega zaključiti da kontrastivna tekstologija sama po sebi ne znači prevodenje, ali može biti od velike pomoći u obrazovanju prevoditelja i u njegovom svakodnevnom obavljanju toga posla.

LITERATURA:

-
- **C. Bocquet** (2000.): *La notion de modèle de discours appliquée à la traduction.* "Studia Romanica Posnaniensia" XXV/XXVI, str. 21-28
 - **M. Drecher** (2000.): *Pour une analyse contrastive des types de discours: l'exemple du faire - part de décès en français et en espagnol.* "Studia Romanica Posnaniensia" XXV/XXVI, str. 67-80.
 - **F. Frandsen** (1998): *Langue générale et langue de spécialité - une distinction asymétrique?* U: *Discours professionnels en français.* Ur. Y. Gambier, Frankfurt am Main-Bern-New York-Paris-Wien: Peter Lang, str. 15-34
 - **Y. Gambier** (1998.): *Discours professionnels en français. Introduction.* Frankfurt am Main-Bern-New York-Paris-Wien: Peter Lang, str. 9-14
 - **Y. Gambier** (2000.): *Traduction et analyses de discours: typologie croisée.* "Studia Romanica Posnaniensia", XXV/XXVI, str. 97-108
 - **M. Gülich, U. Krafft** (1997.): *Le rôle du "préfabriqué" dans le processus de production discursive.* U: *La locution entre langue et usagers.* Ur. M. Martins-Baltar, Fontenay-aux-Roses: ENS.Editions Fontenay, str. 241-276
 - **B. Hatim, I. Mason** (1990.): *Discourse and the Translator.* London-New York, Longman
 - **B. Hatim, I. Mason** (1997.): *Communication across cultures: Translation and Contrastive Text Linguistics.* Exeter: Exter U. P.
 - **M. Pergnier** (1978.): *Les fondements socio-linguistiques de la traduction.* Lille: Presses Universitaires de Lille
 - **G. Mounin** (1963.): *Les problèmes théoriques de la traduction.* Paris: Gallimard
 - **K. Reiss** (1976.): *Texttyp und Übersetzungsmethode.* Der Operative Text. Kronberg: Scriptor
 - **B. Spillner** (1981.): *Textsorten im Sprachvergleich. Ansätze zu einer kontrastiven Textologie.* U: *Kontrastive Linguistik und Übersetzungswissenschaft.* Ur. W. Kühlwein, G. Thome, W. Wilss, München, str. 239-250
 - **B. Spillner** (1983.): *Zur kontrastiven Analyse von Fachtexten - am Beispiel der Syntax*

von Wetterberichten. "LiLi. Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik", br. 13, str. 110-123

- **G. Thiel, G. Thome** (1987): *Resolutionen. Ein empirisch entwickelter Beitrag zur Textanalyse.* Tübingen: Max Niemeyer Verlag
- **T. Tomaszkiewicz** (1998a): *Traduction juridique en Pologne: affrontement de deux mondes distincts.* U: *Europe et Traduction.* Ur. M. Ballard. Arras: Artois Presse Université, str. 283-294
- **T. Tomaszkiewicz** (1998b): *Difficultés terminologiques de la traduction juridique.* U: *Tendenzen europäischer Linguistik.* Ur. J. Strässler. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, str. 235-240.
- **J.-P. Vinay, J. Darbelnet** (1958.): *Stylistique comparée du français et de l'anglais.* Paris: Marcel Didier
- **M. Wojtak** (1993.): *Styl urzędowy.* U: *Encyklopedia kultury XX w.*, ur. J. Bartmiński, Wrocław: Ossolineum, str. 145-155

(Footnotes)

¹ Korpus na koji će se u članku pozivati priredila je i opisala Dorota Antoniewska u svome magistarskom radu pod naslovom: Analyse de quelques contrats de droit civil français et polonais en tant que textes types et textes spécialisés, obranjenom 2000. godine.

MODELS OF SPECIALIST TEXTS AND TRANSLATION

Summary

A large number of non-literary, specialist texts which translators frequently come across in their work are conventionalised to a considerable degree, in terms of the general structure, components, typical collocations and terminology used in them. In the majority of cases, such texts perform similar communicative tasks in different societies, though individual speech acts that predominate in them may be realised by different linguistic means, depending on a given cultural area.

A comparative analysis of selected models of texts, e.g. French and Polish civil law agreements, functioning in strictly defined communicative situations, makes it possible to identify certain similarities between them, but also considerable differences.

In this paper, the author tries to demonstrate that translation teaching, among other methods, can also be based on the comparative analysis of models of most frequently encountered texts.

Key words: translation teaching, specialist text models, texts of French and Polish civil law agreements, comparative analysis

S poljskoga prevela i obradila Neda Pintarić